

Ingurumen- jardunbide egokiak

2023ko martxo

Egiletza:

EDE Fundazioa

AURKIBIDEA

1. SARRERA	3
2. URA	5
3. ENERGIA	6
4. ARGIZTAPENA	7
5. KLIMATIZAZIOA.....	8
6. BULEGOKO KONTSUMO MATERIALAK	9
7. HONDAKINAK	10
8. MUGIKORTASUN IRAUNKORRA.....	12

1. SARRERA

Dokumentu honen bidez, EDE FUNDAZIOAren ingurumen-kudeaketari buruzko oinarrizko nozio batzuk helarazi nahi dira, erakundearen jarduerak eta, zehazkiago, erakunde kide bakoitzak eragindako ingurumen-inpaktua murrizteko zenbait jardunbide ezarriz. Inpaktu hori ez oso esanguratsutzat edo txikitzat har badaiteke ere, beti egin daitezke ekintza txikiak inpaktu hori prebenitzeko edo murrizteko.

Eskuliburu honetan, EDE FUNDAZIOAn identifikatu diren ingurumen-alderdi esanguratsuei buruzko portaera-jarraibide batzuk agertzen dira, hau da, ingurumen-inpaktu bat eragiten duten jardueretako elementuak. Era berean, atal bakoitzean Garapen Iraunkorreko Helburuekin (GJH) bat datozen identifikatzen da.

Garapen Iraunkorreko Helburuak (GJH) ekintzarako dei unibertsala dira, pobrezia amaitzeko, planeta babesteko eta mundu osoko pertsonen bizitzak eta perspektibak hobetzeko. 2015ean, Nazio Batuetako estatu kide guztiek 17 helburu onartu zituzten, Garapen Iraunkorrerako 2030 Agendaren barruan. Bertan, helburuak 15 urtean lortzeko plan bat ezartzen da.

OBJETIVOS DE DESARROLLO SOSTENIBLE

GJHei buruz esandakoaz gain, eskuliburu honetan aipatzen diren puntuak hobeto ulertzeko, beharrezkoa da dokumentuan etengabe erabiltzen diren hainbat kontzeptu argi izatea. Kontzeptu horiek **murrizketa, berrerabilpena, birziklapena eta berreskurapena** dira batez ere.

	<p>Murrizteak jatorrian materia gutxiago erabiltzea dakar, eta horrek baliabide gutxiago kontsumitzen ditu eta hondakin gutxiago sortzen ditu.</p>
	<p>Berrerabiltzeak produktu baten bizi-zikloa luzatzea dakar, material baten antzeko erabileren edo erabilera alternatiboen bidez: behin produktu batek hasieran zuen funtzioa bete duenean, baliteke erabat erabilezina izatea, edo baliteke beste funtzio alternatibo bat esleitzea, beste erabilera bat egin ahal izateko. Praktika hori baliagarria izan daiteke baliabideen kontsumoa murrizteko eta hondakinen sorrera murrizteko.</p>
	<p>Birziklatzeak produktu berri bat sortzeko jada erabili den baliabide bat berreskuratzea dakar. Birziklatzea aukera ona da baliabideak kudeatzeko, zabortegean uztearen edo material berriak eskuratzearen aurrean. Hala ere, ez da ahaztu behar birziklapena izan behar dela aldez aurretik murriztu eta berrerabiltzeko alternatiba.</p>
	<p>Berreskurapena prozesu industrialekin lotzen da eta prozesu batean sortutako hondakin bat erabiltzean eta beste produktu baterako aprobetxatzean datza.</p>

Pertsonak funtsezkoak gara ingurumen-politikak garatzeko lanean ari garen erakundeen konpromisoa sustatzeko eta bultzatzeko. Hainbat alderditan parte hartzea ezinbestekoa da ingurumen-portaera etengabe hobetzeko eta ingurumen-helburuak eta -planak betetzeko. Horregatik, kontuan izan eskuliburu honetan adierazitakoa, eta animatu zaitezte gure ingurunea ingurumenarekin adiskidetsuagoa izan dadin lagunduko duten ekintzak egitera.

2. URA

Baliabide hidrikoak ezinbestekoak dira bizitzarako, haien kantitatea mugatua da eta planetako eskualde askok eskasia eta estres hidrikoaren arazo larriak dituzte. Bulegoetan, batez ere komunitetan, sukalde komunitarioan eta espazioen garbiketan kontsumitzen da ura.

Segundoko tanta bat galtzen duen txorrota batek egunean 30 litro ur xahutzen ditu.

EDE FUNDAZIOAn dagoeneko ezarrita daude kontsumoa murrizteko neurri batzuk, hala nola deskarga bikoitzeko aukera ematen duten zisternak instalatzea. Hala ere, neurri horiek ez dira eraginkorrak erabiltzen ez badira, eta, bereziki, ur-baliabidearen kasuan, eman daitekeen gomendio nagusia da zentzuz erabiltzea, konketetan, komunitetan eta abarretan.

Eskuak garbitzen dituzun bitartean txorrota ixteak egunean 200 litro aurreztu ditzake.

EDE FUNDAZIOAn kontzientziatuta gaude zentzuzko erabileran, eta honako neurri hauek sustatzen ditugu uraren aurrezpena eta kontsumo eraginkorra seriooki sustatzeko:

1. Funtzionamendu okerra, ihesak edo tanta-jarioak hautematen badituzu, azpiegituren arduradunari jakinarazi behar diozu, dagozkion neurriak har ditzan, eta, horrela, beharrezkoak ez diren gastuak saihestu ditzan.
2. Saihestu ihesak eta itxi iturria ondo erabiltzen ari ez zarenean. Tanta-jario jarraitu batek egunean ur litroak alferrik gal ditzake.
3. Ez utzi ura alferrik isurtzen eskuak garbitzen dituzunean. Ez alferrik galdu ura: itxi txorrota.
4. Komunontzia ez da paperontzi bat, beraz, ez erabili horrela, horrela lagunduko baituzu hondakin-urak ez zikintzen, ibaiak ez kutsatzen eta ur-kontsumoa gutxitzen.
5. Erabili ur beroa beharrezkoa denean bakarrik, energia ez gastatzeko.

Apurtutako zisterna batek 150 litro ur gasta ditzake egunean.

3. ENERGIA

Energiaren kontsumoa bulego bateko gastu-partida garrantzitsua da. Gero eta gehiago erabiltzen dira tresna elektrikoak, eta horrek esan nahi du kontsumoek eta, beraz, gastuek gora egiten dutela. Bulegoko praktika batzuk ezarri, % 50era arte aurreztu daiteke.

Hartu neurri hauek energia-kontsumoa murrizteko:

OFIMATIKAKO EKIPOAK

6. konfiguratuz ordenagailuak "energia aurrezteko" moduan. Askotan, aurrezki-sistema desaktibatuta dagoenez, funtzionamendua ziurtatu behar da, eta, beraz, elektrizitatearen kontsumoa % 50eraino murriztu daiteke.
7. Lanaldia amaitutakoan, itzali ordenagailua, inprimagailuak eta gainerako aparatu elektrikoak. Neurri horrek garrantzi handiagoa hartzen du asteburuetan eta oporraldietan. Era berean, itzali ordenagailua ordubete baino gehiago geldirik egongo bada.

Monitore ertain batek 60 W erabiltzen ditu piztuta, 6,5 W itxaroteko moduan eta 1 W itzalita

8. Ekipoek gutxieneko energia kontsumitzen dute, baita itzalita ere; beraz, komeni da korrante-elikagailua ere deskonektatzea jardunaldiaren amaieran.
9. Ordenagailuaren pantaila itzaltzea erabiltzen ari ez denean (bilerak, atsedenaldiak,...). Monitoreak ekipoaren energia-kontsumo osoaren % 70 gastatzen du.
10. Energia aurrezten duen pantaila-babesle bakarra beltza da. Komeni da 10 minutuz geldirik egon ondoren aktibatzeko konfiguratzea.
11. Ekipoak behar den denbora bakarrik kargatu eta kargagailuak amaitzean deskonektu gehiegizko kontsumoak saihesteko.

Kargagailuek % 95eko energia kontsumitzen jarraitzen dute, nahiz eta aparatuari konektatuta ez egon

4. ARGIZTAPENA

Argiztapena bulego baten energia-faktura osoaren % 30 izan daiteke. Ba al zenekien?

12. Mito faltsua da fluoreszenteak itzaltzeak, behar ez baditugu ere, piztuta uzteak baino gehiago kontsumitzen duela.
13. Ez utzi beharrik gabe ordu luzez piztuta dagoen bulego edo areto bateko argia.
14. Ahalik eta gehien aprobetxatu argi naturala, eta itzali modu naturalean argizatutako eremuetako argia.
15. Lanpostua antolatu argi naturala ahalik eta gehien aprobetxatzeko. Ireki gortinak eta pertsiak eta ziurtatu leihoak garbi daudela argi naturala sartu ahal izateko.
16. Gogoratu garbiketa-zerbitzuari eta bulegotik alde egin duten azken lagunei argiak itzaltzeko joan aurretik.

5. KLIMATIZAZIOA

17. Erabili gailu horiek beharrezkoa denean bakarrik. Ahal den guztietan, tenperaturaren erregulazio naturala aprobetxatu; adibidez, udan, leiho erdi itxiek edo aire-korronteek areto batzuk freskatu ditzakete, klimatizazio-sistemak piztu beharrik gabe.
18. Berogailu-sistemak itzali edo minimizatu okupatu gabeko geletan: bilera-gela hutsak, lanorduetatik kanpokoak,
19. Ikasi berokuntza-sistemek nola funtzionatzen duten klimatizazio-ekipoen eraginkortasuna maximizatzeko.
20. Mantendu tenperatura 20°C-tan gehienez neguan, eta 27°C-tan gutxienez udan, energia-kontsumoa murrizteko.

Goragotik, gradu bakoitzeko, energia-kontsumoa % 7 handitzen da beharrik gabe.

21. Ez aireztatu berokuntza-sistema piztuta dagoenean, eta erabili aireztapena tenperatura erregulatzeko, energia-gasturik gabe, kanpoko baldintzek posible egiten dutenean.
22. Ziurtatu klimatizazio-ekipoak lan-aldian bakarrik funtzionatzeko programatzen direla, aldeztatik berokuntza edo hoztea behar den egoeretan izan ezik.
23. Ez erabili erresistentziako berogailu indibidualik (konbektoreak edo olio-erradiadoreak), ez dira batere eraginkorrak.
24. Ziurtatu ateak eta leihoak itxita daudela klimatizazio-ekipoak funtzionatzen duten bitartean, galerak eta xahutzea eragozteko.

Udan gradu bat gutxiagok % 8 handitzen du energia-kontsumoa

6. BULEGOKO KONTSUMO MATERIALAK

Bulegoetan egunero erabiltzen diren paper, plastiko eta kontsumigarriak energia, lehengai eta ur kontsumitzaile handiak dira. Horregatik, garrantzitsua da kontsumoa minimizatzea, kontuan izan:

25. Alde biko fotokopia eta inprimaketa egin, zirriborro gisan eta zuri-beltzean, ahal den guztietan (tinta xahutzea saihesten du eta papera berrerabiltzea eta birziklatzea errazten du).
26. Berrerabili inprimatutako orri zurien aldeak, eta enpresaren barne-postarako erabilitako gutun-azalak.
27. Inprimaketa-lanak eta fotokopiak metatu.
28. Erabiltzen posta elektronikoa eta intraneta barneko eta kanpoko komunikazioetarako.
29. Erabiltzen aldez aurreko irakurketa inprimatu aurretik, erroreak saihesteko.
30. Ahal dela, erabili paper birziklatua.
31. Erabili espazioa aprobetxatzen duten formatuak, behar den paper kopurua murrizteko (letra-mota eta tamaina, espazioak, etab.).
32. Materiala ez xahutzeko, adibidez, ireki pakete bat irekita daudenak gastatuta daudenean edo agortu boligrafoak amaierara arte.
33. Luzatu inprimagailuaren kartutxoaren bizitza. Aktibatu tinta aurrezteko aukera eta erabat agortu aldatu aurretik. Astindu tonerra inprimagailuak maila baxuan dagoela ohartarazten duenean.
34. Gorde egoera onean materialak eta aparatuak, beren bizitza luzatzeko edo berrerabili ahal izateko.
35. Berrerabili bota daitezkeen materialak antzeko edo bestelako erabileretarako (ontziak, kaxak, karpetak, koadernatzeko materiala, etab.).
36. Erabilitako materialen eta substantzien barietatea murriztu, kudeaketa errazten baitu, bereziki berreskuratzea edo birziklatzea.
37. Aukeratu bilgarri gutxi dituzten produktuak eta saihestu erabili eta botatzeko diren produktuak, kargatzeko modukoak direnak lehenetsiz.

Birziklatutako paper tona batek 2-3 metro kubiko egur aurrezten ditu 10-12 zuhaitz-mozketa baten baliokidea

7. HONDAKINAK

EDE FUNDAZIOAn hondakin hauek sortzen ditugu:

- Isilpeko paperaren hondakina
- Paper-kartoizko hondakina
- Hondakin organikoa
- Pila eta bateria agortuen hondakina
- Toner agortuaren hondakina
- Erabiltzen ez diren tresna elektriko eta elektronikoen hondakina

Hondakinik onena sortzen ez dena da.

Hondakinen kudeaketa egokia ziurtatzeko, hondakinak behar bezala bereizteko edukiontzia ditugu. Simon Bolivarren instalazioen planoetan, beren kokapena identifika dezakezue, honako legenda honen arabera:

- D: Papera suntsitzeko edukiontzia
- E: Papera birziklatzeko zakarrontzia
- E: Ontzien edukiontzia
- C: Konpostaren edukiontzia
- P: Pilen edukiontzia

BEHEKO SOLAIRUA	LEHEN SOLAIRUA
BIGARREN SOLAIRUA	HIRUGARREN SOLAIRUA

Ahalegin handiena egin behar dugu hondakinak murriztu eta berrerabiltzeko, eta garrantzitsua da sortutako hondakinen kudeaketak materialak birziklatzeko aukera ematea. Materialen kontsumoa murriztera ohitzen bagara, naturaren degradazioa gutxitzen lagunduko dugu. Gure gain har ditzakegu helburu hori lortzen lagunduko diguten jardunbide ugari:

38. Bereiztu hondakin mota bakoitza etiketatutako ontzietan. Zenbat eta bereizketa handiagoa egin, orduan eta errazagoa da hondakinak birziklatzea.
39. Sustatu hondakin organikoen konpostajea.

Toner kartutxo batek 450 urte baino gehiago behar ditu desagertzeko

40. Materiala ez xahutzeko, adibidez, ireki pakete bat daudenak gastatuta daudenean edo agortu boligrafoak amaierara arte.
41. Gorde material eta aparatuak egoera onean, beren bizitza luzatzeko edo berrerabili ahal izateko.
42. Berrerabili erabili eta bota daitezkeen materialak antzeko edo bestelako erabileretarako (ontziak, kaxak, karpetak, koadernatzeko materiala, etab.).
43. Eman hondatutako edo zaharkitutako materiala edo ekipoa berreskuratzen eta konpontzen dituzten kudeatzaileei, gizarte-elkarteei emateko edo bigarren eskuko merkatuetan berriz sartzeko.
44. Utzi sortutako hondakinak leku egokian, eta ziurtatu hondakinak berrerabiltzen edo birziklatzen espezializatuta dauden kudeatzaile baimenduei eramaten zaizkiela. Arreta berezia jarri hondakin arriskutsuak badira, hala nola pilak, tonerra edo tresna elektriko eta elektronikoak.
45. Produktu solteak edo trinkotuak erostearen aldeko apustua egin, eta bilgarri gutxi dituzten materialak aukeratu, sortuko diren hondakinen bolumena minimizatzeko.
46. Erosi hondakinak kudeatzeko sistema integraturen bati atxikitzeko identifikazio-ikurra duten produktuak eta bestelako artikulak, eta, horrela, bermatuko da gerora birziklatuko eta balorizatuko dela.
47. Berrerabili ezin diren toner gastatuak Zerbitzu Orokorrak gaituta dituen edukiontzian utziko dira. Gauza bera gertatzen da pila gastatuekin.
48. Norbait konturatzen bada iraungitako sendagairen bat dagoela, lan-arloari jakinaraziko dio, dagozkion neurriak har ditzan.
49. Hondakin jakin bat tratatzeko moduari buruzko zalantzarik izanez gero, galdetu Azpiegituren arduradunari.
50. Garbiketaren kasuan, zerbitzua ematen duen enpresak aukeratzen ditu ingurumenarekiko erasokorrak ez diren garbiketa-produktu kimikoak.

8. MUGIKORTASUN IRAUNKORRA

51. Joan zaitez oinez, edo bizikleta edo garraio publikoari erabili, ahal den guztietan.
52. Jendeari jakinaraziko zaio eraikinerira iristeko modurik onena zein den, garraio publikoa, autobus-lineak edo inguruko metro-geltokiak erabiliz.
53. Saihestu aurrez aurreko bilerak joan-etorriak egin behar badira, arrazoi justifikatuengatik izan ezik.
54. Igo eta jaitsi eskaileretatik, energia aurrezten duzu eta osasunean irabazten duzu.
55. Erosi saltoki txikietan: zero kilometroko produktuak, bidezko merkataritzako produktuak.
56. Zure ibilgailu pribatua erabili behar denean, komeni da modu eraginkorren erabiltzea: azeleratu eta leunki frenatu, ez eduki minutu bat baino gehiago geldirik motorra ralentian duela, eta, ahal dela, ibili martxa luzeak erabiliz. Gainera, atera aurretik ibilbidea planifikatu, denbora eta erregaia aurrezteko.
57. Partekatu ibilgailua (carsharing).
58. Erabili, ahal den neurrian, erregai alternatiboko ibilgailuak.
59. Lehenetsi trena hegazkina baino lehenago bidaia luzeetan.